การสำรวจแบบเร่งด่วนงานพัฒนาสาธารณสุข เพื่อบรรลุสุขภาพดีถ้วนหน้าครั้งที่ 1 จังหวัดสุพรรณบุรี ปี 2536

ทวี วิเชียรเกื้อ และคณะ

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี

ABSTRACT :

WICHIENKUA T. M.D. et al. The First Rapid Survey of Supanburi Province for HFA Project. (Region 7 Medical Journal 1994 ; 1 : 1-9)

Provincial Health Office Supanburi, Supanburi, Thailand.

The Rapid Survey Method (RSM) in health development attempted to evaluate the first period of Supanburi HFA project during March-April 1993. There were pregnant women who received complete ANC 78.67%, dental care 58.48%, delivery care by health personnel 98.33% and 62.67% complete postnatal care for mother and 28.33% for newborn. Newborns weighing under 2,500 grams were 4.33% and 67.33% more than 3,000 grams. Children under 5 years received weighing 63.33%, 78.42% innormal nutrition, 18.42% first degree and 3.16% second degree malnutrition. MWRA used birth control 82.33%, 37.33% used permanent method. Women had the first child under 20 years were 20.42% and 65.74% had not more than 2 children. School children received physical examination for 76.56%, weighting for 91.44% 14.22%, were low weight. Surviellance in dental care by teacher for 86.33% and physical examination for iodine deficiency 50.33%. Comparison of data from RSM and the last BMN in 1992 reported that there were difference in 11 items and high different when compared with normal information system. This study points to access health service in health promotion including situation and activity follow HFA index. The data were more useful in planning, policy determine and activity in health development by using the efficient BMN index to achieve BMN in 1994.

บทคัดย่อ :

ทวี วิเชียรเกื้อ และคณะ การสำรวจแบบเร่งด่วนงานพัฒนาสาธารณสุขเพื่อบรรลุสุขภาพดีถ้วนหน้า ครั้งที่ 1 จังหวัดสุพรรณบุรี ปี 2536 (วารสารแพทย์เขต 7 2537 ; 1 : 1-9)

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี

การสำรวจแบบเร่งด่วนในงานพัฒนาสาธารณสุขเพื่อประเมินผลโครงการสุขภาพดีถ้วนหน้า ของจังหวัดสุพรรณบุรีครั้งที่ 1 ระหว่างเดือนมีนาคม-เมษายน 2536 ผลการวิจัยพบว่าหญิงมีครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอดครบ 78.67% ได้รับการตรวจฟัน 54.48% และได้รับการดูแลหลังคลอด 62.67% ทารกได้รับการดูแลหลังคลอดครบ 28.33% มีน้ำหนักแรกเกิดน้อยกว่า 2,500 กรัม 4.33% และ 67.33% มีน้ำหนักมากกว่า 3,000 กรัม หญิงวัยเจริญพันธุ์ที่แต่งงานและอยู่กินกับสามีมีอัตราคุมกำเนิด 82.33% และ 37.33% เป็นชนิดถาวร พบสตรีที่มีบุตรคนแรกอายุต่ำกว่า 20 ปี 20.42% และ 65.74% มีบุตรไม่เกิน 2 คน นักเรียนชั้นประถม-ศึกษาได้รับการตรวจสุขภาพ 76.56% ได้รับการชั่งน้ำหนัก 91.44% และมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ 14.22% ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากตามระบบเฝ้าระวังโดยครู 86.33% และได้รับการตรวจสารไอโอดีน (โรคคอพอก) โดยครู 50.33% เมื่อนำผลที่ได้จากการสำรวจแบบเร่งด่วนเปรียบเทียบกับผลการสำรวจ จปฐ. ครั้งล่าสุดปี 2535 พบว่ามีความแตกต่างกัน 11 ข้อ จปฐ. และเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลจากระบบรายงานปกติพบว่ามีความแตกต่างกันค่อนข้างสูง การศึกษานี้ชี้ให้เห็นการเข้าถึงบริการในงานสายส่งเสริมสุขภาพรวมทั้งสถานการณ์ และสภาพกิจกรรมตามดัชนีชี้วัดของการมีสุขภาพดีถ้วนหน้าเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบาย และแนวทางปฏิบัติในการพัฒนางานสาธารณสุขโดยใช้ตัวชี้วัด จปฐ. อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเกณฑ์ จปฐ. ในปี 2537

บทนำ

การสำรวจแบบเร่งด่วนเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวาง (crosssection) ที่ได้รับการทดสอบแล้วว่ามีความเหมาะสมลดความยุ่งยากซับซ้อน ประหยัดงบประมาณ เพิ่มความรวดเร็วขณะสำรวจและสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ไม่สามารถหาได้จากรายงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความครอบคลุมในการให้บริการสาธารณสุข ทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนและทันต่อเหตุการณ์ [1-3] ด้วย จังหวัดสุพรรณบุรีได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนเขต 2 และเป็น 1 ใน 12 จังหวัดของประเทศในงานเร่งรัดพัฒนาการสาธารณสุขเพื่อบรรลุสุขภาพดีถ้วนหน้าในปี 2537 จึงได้นำแบบสำรวจแบบเร่งด่วนมาใช้ในการนิเทศ ติดตามประเมินผลโครงการสุขภาพดีถ้วนหน้า เพื่อประเมินความครอบคลุมของการให้บริการสาธารณสุขตามตัวชี้วัด จปฐ. ด้านส่งเสริมสุขภาพรวมทั้งการรับรู้ประชาชนต่องานป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ งานคุ้มครองผู้บริโภคและงานอนามัยสิ่งแวดล้อม เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจฯ มาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ จปฐ.[4] และข้อมูลจากรายงานปกติ[5] เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติ เพื่อพัฒนางานสาธารณสุขต่อไป

วัสดุและวิธีการ

การศึกษานี้ทำในเขตพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีประชากรเป้าหมาย 4 กลุ่ม คือ หญิงที่มีบุตรคนสุดท้องอายุ 6 สัปดาห์ ถึง 1 ปี กลุ่มแม่หรือผู้ปกครองของเด็กอายุ 0-5 ปี หญิงที่มีอายุ 15-44 ปีที่แต่งงานและอยู่กินกับสามี และนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1-6 สังกัดภาครัฐบาล

ทำการสุ่มตัวอย่างโดยวิธี 30 cluster random sampling ใช้กลุ่มตัวอย่าง 300 ราย และกลุ่มที่ 4 ใช้จำนวนตัวอย่าง 900 ราย

เครื่องมือในงานวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ที่ประยุกต์จากแบบสัมภาษณ์ในงานส่งเสริมสุขภาพ และสร้างขึ้นเองเพิ่มเติมเพื่อให้เนื้อหาครอบคลุมตัวชี้วัด จปฐ. ด้านสาธารณสุข 24 ข้อ และมีเนื้อหาครอบคลุมงานด้านส่งเสริมสุขภาพครบทุกงานและเครื่องชั่งน้ำหนักที่ผ่านการปรับมาตรฐานโดยคณะผู้ปฏิบัติงานก่อนชั่ง

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยคณะผู้สัมภาษณ์จำนวน 49 คน ที่ผ่านการปฐมนิเทศแล้วโดยแบ่งออกเป็น 7 ทีม และหัวหน้าทีมจะเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป งานสำรวจแบบเร่งด่วนแสดงด้วยค่าสถิติร้อยละ มัชฌิมเลขคณิตและค่าพิสัย

ผลการศึกษา

จากการสัมภาษณ์หญิงที่มีบุตรคนสุดท้องที่มีอายุระหว่าง 6 สัปดาห์ ถึง 1 ปี พบว่าได้รับการดูแลก่อนคลอดครบ 96.33% ได้รับการตรวจฟัน 58.48% สรุปตามเกณฑ์ จปฐ.ข้อ 11 พบว่าหญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอดและฉีดวัคซีนครบ 78.67% ได้รับการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข 98.33% มารดาและทารกได้รับการดูแลหลังคลอด 99.33% แต่มารดาได้รับการดูแลหลังคลอดครบ 62.67% แต่ทารกได้รับการดูแลหลังคลอดครบเพียง 28.33% สรุปตาม จปฐ.ข้อ 12 พบว่าหญิงตั้งครรภ์ได้รับบริการทำคลอดและดูแลหลังคลอดจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข 62.67% น้ำหนักเด็กแรกเกิดตั้งแต่ 3,000 กรัมขึ้นไปพบ 67.33% และ 4.33% มีน้ำหนักต่ำกว่า 2,500 กรัม โดยมีน้ำหนักเฉลี่ย 3,139 กรัม สรุปตาม จปฐ.ข้อ 13 พบว่าเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบตามเกณฑ์อายุ 65.67%

กลุ่มหญิง/ผู้ปกครองของเด็กคนสุดท้องที่มีอายุ 0-5 ปี พบว่า ได้รับการชั่งน้ำหนัก 63.33% มีภาวะโภชนาการปกติ 78.42% ขาดสารอาหารระดับ 1 18.42% และ 3.16% ขาดสารอาหารระดับ 2 และได้สอบถามความครอบคลุม จปฐ. ด้านสาธารณสุขพบว่า จปฐ.4 คนไม่กินอาหารเนื้อสัตว์สุกดิบ 76.33% จปฐ.5 คนได้กินอาหารที่มีฉลาก อ.ย. 80.67% จปฐ.7 การจัดบ้านเรือนและบริเวณเป็นระเบียบ 39.33% จปฐ.8 การมีและใช้ส้วมถูกหลักสุขาภิบาล 87.33%

จปฐ.9 มีน้ำสะอาดสำหรับดื่ม 5 ลิตรต่อคนต่อวัน 78% จปฐ.10 ไม่ถูกรบกวนจากสิ่งรำคาญ 68.67%

กลุ่มหญิงวัยเจริญพันธุ์อายุ 15-44 ปี ที่แต่งงานและอยู่กินกับสามี อัตราคุมกำเนิด 83.33% ส่วนใหญ่เป็นชนิดชั่วคราว 46% และใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดมากที่สุด 21.67% ชนิดถาวรพบ 37.33% และส่วนใหญ่เป็นหมันหญิง 25.67% หญิงวัยเจริญพันธุ์ที่แต่งงานแล้วมีบุตรคนแรกอายุต่ำกว่า 20 ปี พบ 20.42% และส่วนใหญ่ 65.74% มีจำนวนบุตร 1-2 คน และได้สอบถามเรื่อง จปฐ. ด้านสาธารณสุข พบว่า จปฐ.15 มีความรู้เรื่องโรคเอดส์ 60.67% และ 75% รู้จักวิธีป้องกันโรคเอดส์(จปฐ.16) จปฐ.24 ได้รับข่าวสารอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง 80.67% จปฐ. 28 ครัวเรือนเป็นสมาชิกกลุ่ม 68% จปฐ.32 คนในครัวเรือนไม่ติดสุรา 83% จปฐ.33 คนในครัวเรือนไม่ติดบุหรี่ 43% จปฐ.35 ผู้สูงอายุได้รับการดูแล 89% และ จปฐ.37 ทำกิจกรรมป้องกันและควบคุมสิ่งแวดล้อม 49%

กลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่าเป็นเพศชายและหญิงใกล้เคียงกัน คือ 53% และ 47% ตามลำดับ ได้รับการตรวจสุขภาพ 76.56% ได้รับการชั่งน้ำหนัก 91.44% พบนักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ 14.22% และส่วนใหญ่ 24.67% เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้รับการเฝ้าระวังตรวจฟันโดยครู 86.33% และพบมาก 94.67% ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบการแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน 75.89% และพบมาก 52.67% ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการอมน้ำยาฟลูออไรด์ 83% และพบมาก 89.33% ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การตรวจโรคคอพอกโดยครูมีความครอบคลุม 50.33% พบมากที่สุด 58.67% ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และพบว่า 21.22% มีการดื่มน้ำผสมไอโอดีน พบมากในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 5 ร้อยละ 24

ผลการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างการสำรวจแบบเร่งด่วนกับข้อมูลจากการสำรวจ จปฐ. โดยคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้สัมภาษณ์รายครอบครัว พบว่ามีความแตกต่างกันจำนวน 11 ข้อ จปฐ. ในข้อ 1,2,3,7,8,9,10,12,13,15 และ 16 โดยมีค่าพิสัยอยู่ระหว่าง 41.9 ถึง 4.6 = 46.5 ดังตารางที่ 1

ผลการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างการสำรวจแบบเร่งด่วนกับข้อมูลจากการรายงานปกติ ปี 2535 พบว่ามีความแตกต่างกันค่อนข้างสูง โดยมีค่าพิสัยอยู่ระหว่าง 39.4 ถึง 27.0 = 66.4 ดังตารางที่ 2

วิจารณ์

ผลงานการดูแลมารดาและทารกหลังคลอดครบตามเกณฑ์ต่ำมาก ไม่ได้รับการเยี่ยมมารดาในครั้งที่ 2 (ช่วง 5 สัปดาห์แรก) และครั้งที่ 3 (ในสัปดาห์ที่ 5-6) และไม่ได้รับการเยี่ยมทารกแรกเกิดในครั้งที่ 2 (ภายใน 7 วันแรก) และครั้งที่ 3 เนื่องจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลติดตามเยี่ยมบ้านไม่ทันกำหนด และอาจเป็นเพราะระบบการส่งต่อที่ไม่รวดเร็ว

งานโภชนาการพบว่าเด็กแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 3 กก. ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานและพบมีภาวะขาดสารอาหารทั้งระดับ 1 และระดับ 2 ในเด็กอายุ 0-5 ปี ทั้งนี้เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี และเด็กได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้อง

งานวางแผนครอบครัว พบว่า อัตราการคุมกำเนิดสูงกว่าเป้าหมายเล็กน้อยและเป็นชนิดถาวร 37.33% สูงกว่าแผนฯ (34%) สำหรับการมีบุตรคนแรกอายุต่ำกว่า 20 ปี สูง 20.42% ไม่เป็นไปตามแผนฯ (ไม่เกิน 10%) การมีบุตรที่มีชีวิตจำนวน 1-2 คน พบ 65.74% ซึ่งต่ำกว่าแผนฯ (75%)

งานอนามัยโรงเรียน พบว่าเด็กชั้นประถมศึกษาได้รับการตรวจสุขภาพ 91.44% ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมาย (100%) การประเมินภาวะโภชนาการพบว่ามีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ 14.22% ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายแผนฯ 7 (ไม่เกินร้อยละ 7) การเฝ้าระวังโรคคอพอกโดยครู 50.33% ซึ่งยังไม่ครอบคลุมตามเป้าหมายแผนฯ 7

ในการเปรียบเทียบข้อมูลจากการสำรวจ จปฐ. และจากการสำรวจแบบเร่งด่วนโดยใช้ค่าสถิติ "พิสัย" วิเคราะห์

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลการสำรวจ จปฐ.ปี 2535 กับผลการสำรวจแบบเร่งด่วนปี 2536

ข้อที่ ความจำเป็นพื้นฐาน	เป้าหมาย (%)	ผลการสำรวจ (%) BMN.	RSM	ค่าความแตกต่าง BMN-RSM
1. เด็กแรกเกิดน้ำหนักมากกว่า 3 กก.ขึ้นไป	70	83.5	67.3	+16.2
2. เด็ก 0-5 ปีได้รับการเฝ้าระวังและไม่ขาดอาหาร				
- ระดับ 1	ไม่เกิน 10	6.6	18.4	-11.8
- ระดับ 2	ไม่เกิน 1	0.2	3.2	- 3.0
- ระดับ 3	ไม่เกิน 0	0.0	0.0	-
3. เด็กอายุ 6-14 ปีกินอาหารถูกต้องครบถ้วน	93	94.8	85.8	+ 9.0
4. ครัวเรือนไม่กินอาหารประเภทเนื้อสัตว์สุก ๆ ดิบ ๆ	60	92.6	76.3	+16.3
5. ครัวเรือนได้กินอาหารควบคุมที่มีฉลาก อ.ย.	75	88.6	80.7	+ 7.9
7. ครัวเรือนมีการจัดบ้านเรือนให้เป็นระเบียบ	90	83.0	39.3	+43.7
8. ครัวเรือนมีและใช้ส้วมถูกหลักสุขาภิบาล	95	86.5	87.3	- 0.8
9. ครัวเรือนมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มเพียงพอ ตลอดปี 5 ลิตร/คน/วัน	95	75.2	78.0	- 2.8
10. ครัวเรือนไม่ถูกรบกวนจากสิ่งรำคาญ	80	90.4	68.7	+21.7
11. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอด ตรวจสุขภาพ และฉีดวัคซีนครบตามกำหนด	75	95.2	78.7	+16.5
12. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการทำคลอดและดูแลหลังคลอด จากแพทย์ พยาบาล ผดุงครรภ์ หรือผดบ.ที่อบรมแล้ว	80	98.2	62.7	+35.5
13. เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปีได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรค วัณโรค คอตีบ ไอกรน บาดทะยัก โปลิโอ หัด และตับอักเสบ	95	95.9	65.7	+30.2
14. เด็กวัยประถมศึกษาได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรค วัณโรค คอตีบ บาดทะยัก หัด และหัดเยอรมัน	99	91.4	ไม่ได้สำรวจ	-
15. ครัวเรือนมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์	80	89.5	60.7	+28.8
16. ครัวเรือนรู้วิธีป้องกันโรคเอดส์	80	88.2	75.0	+13.2
22. ครัวเรือนได้รับข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างน้อย สัปดาห์ละครั้ง	85	92.9	51.0	+41.9
24. ครัวเรือนมีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ	60	91.6	80.7	+10.9
26. คู่สมรสที่ภรรยาอายุ 15-44 ปีใช้บริการคุมกำเนิด	77	84.8	82.3	+ 2.5

ข้อที่ ความจำเป็นพื้นฐาน	เป้าหมาย (%)	ผลการสำรวจ (%) BMN.	RSM	ค่าความแตกต่าง BMN-RSM
27. คู่สมรสมีลูกไม่เกิน 2 คน	75	71.2	65.7	+ 5.5
28.ครัวเรือนเป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้าน ตำบล อย่างน้อย 1 กลุ่ม	60	63.4	68.0	- 4.6
32.คนในครัวเรือนไม่ติดสุรา	90	94.6	83.0	+11.6
33.คนในครัวเรือนไม่ติดบุหรี่	90	78.2	43.0	+35.2
35.คนสูงอายุได้รับการดูแลจากคนในครัวเรือน/ชุมชน	90	97.5	89.0	+ 8.5
37.ครัวเรือนได้ทำกิจกรรมป้องกันและควบคุมสิ่งแวดล้อม	90	90.0	49.0	+41.0

หมายเหตุ ค่าพิสัย + 41.957 ถึง - 4.6 = 46.5

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลการสำรวจแบบเร่งด่วนกับผลงานจากระบบรายงานปีงบประมาณ 2535

งาน/กิจกรรม	ผลงานจาก (ร้อยละ) ระบบรายงาน	สำรวจแบบเร่งด่วน	ค่าความแตกต่าง (รายงาน - RSM)
1. งานอนามัยแม่และเด็ก			
- ดูแลหญิงมีครรภ์ก่อนคลอดครบ 4 ครั้ง	62.30	78.67	-16.37
- คลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข	86.96	98.33	-11.37
- น้ำหนักทารกแรกคลอด			
ต่ำกว่า 2,500 กรัม	8.52	4.33	+ 4.19
2,500-2,999 กรัม	33.05	28.33	+ 4.72
ตั้งแต่ 3,000 กรัมขึ้นไป	58.43	67.33	- 8.90
- ดูแลมารดาหลังคลอดครบ 3 ครั้ง	75.88	62.67	+13.21
- ดูแลทารกหลังคลอดครบ 3 ครั้ง	58.94	28.33	+30.61
2. งานโภชนาการ			
- เด็กที่ได้รับการชั่งน้ำหนัก	90.30	63.30	+27.00
- เด็กที่ไม่ได้รับการชั่งน้ำหนัก	9.70	36.70	-27.00
- ภาวะโภชนาการ			
ปกติ	91.00	78.40	+12.60
ขาดสารอาหารระดับ 1	8.70	18.40	- 9.70
ขาดสารอาหารระดับ 2	0.33	3.16	- 2.80
ขาดสารอาหารระดับ 3	0.005	0.00	+ 0.005

งาน/กิจกรรม	ผลงานจาก (ร้อยละ)		ค่าความแตกต่าง
	ระบบรายงาน	สำรวจแบบเร่งด่วน	(รายงาน-RSM)
- ตรวจภาวะคอพอกในนักเรียน	89.70	50.30	+39.40
- นักเรียนดื่มน้ำเสริมไอโอดีน	ไม่มีข้อมูล	21.20	-
3. งานวางแผนครอบครัว			
- วิธีถาวร	26.07	37.33	-11.26
หมันชาย	6.16	11.67	- 5.51
หมันหญิง	19.91	25.67	- 5.76
- วิธีชั่วคราว	58.17	46.00	+12.17
ยาฝังคุมกำเนิด	0.08	0.00	+ 0.08
ห่วงอนามัย	2.57	2.00	+ 0.57
ยาฉีดคุมกำเนิด	23.46	21.33	+ 2.13
ยาเม็ดคุมกำเนิด	32.05	21.67	+10.38
4. งานทันตสาธารณสุข			
- หญิงมีครรภ์ได้รับการตรวจสภาพช่องปาก	78.87	58.48	+17.39
- ตรวจฟันนักเรียนโดยครู	94.90	86.30	+ 8.60
- นักเรียนแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน	95.3	75.90	+19.40
- นักเรียนอมน้ำยาฟลูออไรด์	92.50	83.00	+ 9.50
5. งานอนามัยโรงเรียน			
- ตรวจสุขภาพนักเรียน	94.70	76.60	+18.10
- ชั่งน้ำหนักนักเรียน	93.50	91.40	+ 2.10
ปกติ	90.30	85.80	+ 4.50
ต่ำกว่าเกณฑ์	9.70	14.20	- 4.50
6. งานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค			
เด็กอายุ 0-1 ปี	98.30		
- ฉีดวัคซีนบีซีจี	85.50	ได้รับวัคซีน	
- ฉีดวัคซีนดีพีที.เข็มที่ 3	85.60	ครบตามเกณฑ์อายุ	
- ฉีดวัคซีนหัด	76.20	= 65.67	
- ฉีดวัคซีนตับอักเสบบี	เริ่มดำเนินการ		
7. งานสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม			
- บ้านมีน้ำสะอาดดื่มเพียงพอ	79.00	78.00	+ 1.00
- บ้านมีส้วมถูกหลักสุขาภิบาล	87.50	87.30	+ 0.20
- บ้านมีการจัดถูกหลักสุขาภิบาล	35.70	39.30	+ 3.60

หมายเหตุ ค่าพิสัย อยู่ระหว่าง 39.4 ถึง - 27 = 66.4

เหมาะสมดี เพราะเป็นการวัดการกระจายของข้อมูลอย่างง่ายที่สุดและวัดได้รวดเร็วโดยอาศัยค่าต่ำสุดของคะแนนชุดนั้น ๆ และสะดวกในการแปลผลการวิจัยในหัวข้อที่ไม่ได้เกณฑ์เพื่อนำไปวางแผนกำหนดแนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนางานสาธารณสุขต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเน้นให้สุขศึกษาขณะตั้งครรภ์ไตรมาสที่ 3 และขณะพักฟื้นหลังคลอด เรื่องการปฏิบัติตัวหลังคลอดและการบริบาลทารก โดยใช้เอกสารแผ่นพับหรือแผ่นปลิวแบบเช็คลายการการปฏิบัติตัวหลังคลอด และกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลให้ตระหนักถึงความสำคัญของการออกเยี่ยมบ้านมารดาและทารกหลังคลอด รวมทั้งการมีระบบส่งต่อหลังคลอดที่รวดเร็ว

2. ควรมีการเฝ้าระวังภาวะโภชนาการสองระยะ คือระยะมารดาตั้งครรภ์โดยใช้ Vallop curve และในเด็ก 0-5 ปี ใช้ Growth curve ติดตามชั่งน้ำหนักเด็กอย่างสม่ำเสมอ ให้สุขศึกษาเรื่องการให้อาหารเด็ก และวิธีเลี้ยงดูเด็ก

3. เนื่องจากวิธีคุมกำเนิดชนิดถาวรสูงเพียงเล็กน้อย ควรมีการรณรงค์จูงใจในกลุ่มผู้ที่มีบุตรเพียงพอแล้วให้มารับบริการทำหมันมากขึ้น ทั้งหมันชายและหมันหญิงสำหรับกลุ่มหญิงวัยเจริญพันธุ์ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ควรให้ความรู้เรื่องการคุมกำเนิดแบบชั่วคราว เพื่อป้องกันการเกิดภาวะเสี่ยงสูงในขณะตั้งครรภ์

4. ด้านอนามัยโรงเรียน ฝ่ายสาธารณสุขควรได้มีการประสานงานเพื่อเตรียมความพร้อม ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และโรงเรียนโดยตรงในเรื่องบัตรสุขภาพนักเรียน (สศ.3) จัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน และจ่ายอาหารเสริมแก่เด็กที่ขาดสารอาหารและให้สุขศึกษาเรื่องการดูแลสุขภาพฟัน โดยกระตุ้นให้นักเรียนตระหนักถึงประโยชน์ของการแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน อย่างสม่ำเสมอในทุกชั้น และกระตุ้นให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญในการป้องกัน และการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีนและดูแลให้เด็กนักเรียนทุกคนได้ดื่มน้ำเสริมไอโอดีนโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีอัตราเสี่ยงต่อการเกิดโรคสูง

5. การเปรียบเทียบผลการสำรวจแบบเร่งด่วนกับเกณฑ์ จปฐ. แล้วพบว่าต่ำกว่าเป้าหมาย 17 หัวข้อ จปฐ. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง ควรได้มีการวางแผนเพื่อเข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหา เป็นรายครัวเรือนด้วยกลวิธีที่เหมาะสมในแต่ละพื้นโดยเร็ว

6. ควรปรับปรุงระบบรายงานปกติให้ถูกต้อง ครบถ้วน และมีความเข้าใจตรงกัน โดยมีการตรวจสอบเป็นระยะจากผู้บริหารระดับกลาง ระดับจังหวัด และอำเภอ

สรุป

การสำรวจแบบเร่งด่วนงานพัฒนาสาธารณสุขเพื่อบรรลุสุขภาพดีถ้วนหน้าของจังหวัดสุพรรณบุรี ครั้งที่ 1 เพื่อประเมินความครอบคลุมการให้บริการ ตามตัวชี้วัด จปฐ. ด้านสาธารณสุข (24 ข้อ) พบว่า ความครอบคลุมในการให้บริการด้านส่งเสริมสุขภาพต่ำกว่าเกณฑ์เป้าหมาย 17 ข้อ จปฐ. และผลข้อมูลที่ได้มีความแตกต่างจากการสำรวจ จปฐ. และแบบบันทึกรายงานปกติปี 2535 จึงควรวางแผนปรับปรุงแนวทางการ ดำเนินงานในเรื่องการดูแลมารดาและทารกหลังคลอด การเฝ้าระวังภาวะขาดสารไอโอดีน งานอนามัยโรงเรียน งานอนามัยสิ่งแวดล้อม งานควบคุมและป้องกันโรคเอดส์ งานสุขศึกษาและประชาสัมพันธ์ และงาน สสม.

กิตติกรรมประกาศ

ผู้รายงานขอขอบพระคุณนายแพทย์วัลลภ ไทยเหนือ รองอธิบดีกรมอนามัย ที่ได้จุดประกายความคิดในการสำรวจ RSM คุณวันเพ็ญ ศิริประกายศิลป์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข ที่กำหนดรูปแบบการประเมินผล นายแพทย์วิวัฒน์ เธียระวิบูลย์ ผู้เชียวชาญด้านเวชกรรมป้องกัน ที่กรุณาตรวจบทคัดย่อภาษาอังกฤษ นายแพทย์สมนึก หลิมศิริรัตน์ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์-

ที่ 17 ที่เขียนโปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล RSM และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดสุพรรณบุรีทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนมีส่วนร่วมในความสำเร็จของการวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

1. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. เอกสารประกอบโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การเตรียมและการจัดทำแผนปฏิบัติการ "การสำรวจแบบเร่งด่วนในงานสายส่งเสริมสุขภาพ" ประจำปีงบประมาณ 2536 ระหว่างวันที่ 2-5 มีนาคม 2536 โรงแรมแก่นอินน์ จังหวัดขอนแก่น.
2. วิจิตร ศรีสุพรรณ. วิจัยทางการพยาบาล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2528.
3. ชญาดา ศิริภิรมย์. วิจัยสาธารณสุขศาสตร์ประยุกต์. กรุงเทพ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.
4. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี. สรุปผลการสำรวจ จปฐ.ประจำปี 2535. สุพรรณบุรี : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี, 2536.
5. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี. สรุปรายงานประจำปี 2535. สุพรรณบุรี : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี, 2536.

อภินันทนาการ

จาก

โรงพยาบาลสนามจันทร์